

15/9/14

לכבוד

פרופ' ארנון אפק

מנכ"ל משרד הבריאות

רח' ירמיהו 39, ירושלים

בפקס: 02-5655966

הנדון: תפעול רפואי-מקצועי של תחנות לבריאות המשפחה ("טיפות חלב") בלקיה, תל שבע
ובתארבין א-צאנע שבנגב

אנו פונים אליך בבקשה לפעול לתפעולן של תחנות טיפת חלב במועצות המקומיות תל שבע ולקיימה ובכפר תראבין א-צאנע שבמועצה האזורית אל-קסום (להלן: "התחנות"), כדלקמן:

1. לפי דיווחים בתקשורת, לשלוש התחנות הוקצו מבנים בנגב אך הן לא אוישו על ידי צוות רפואי עקב אי רכישת ציוד¹. בדיקה שערכנו לאחרונה מעלה, כי אכן בשלושת היישובים קיימים מבנים אולם הם לא מאוישים ולא מצוידים ובכך נמנעים מאלפי התושבים שירותי בריאות חיוניים.

2. לארגונים נודע ממקורות שונים, כי משרד האוצר מנע באופן חד צדדי העברת תקציבים לבריאות הציבור, דבר שאינו מאפשר רכישות חדשות מספקים ועוצר בניית תחנות או איושן. תקציבים אלו כבר הובטחו בסעיפי חוק התקציב לשנת 2014, אשר עבר בכנסת ויעד כספים לתקציב משרד הבריאות 2013-2014, למותר לציין כי עצירתו איננה תקינה ובעלת השלכות חמורות.

3. בשל ייחודיות המצב בנגב, המתבטא בין היתר במחסור בתחנות טיפות חלב ובהיקף צרכים גדול במיוחד לשירותי טיפות חלב, יש חשיבות רבה להקצאתם המיידית של התקציבים והתקנים הדרושים להפעלת התחנות.

4. שלוש התחנות ממוקמות ביישובים העניים ביותר בישראל. שלושת היישובים מסווגים כ"אזור עדיפות לאומית א" לצורך קביעת תמריצים ממשלתיים ועדיפות תקציבית ושלושתם נמצאים באשכול החברתי-כלכלי הנמוך ביותר (אשכול 1). האוכלוסייה הבדווית שמתגוררת ביישובים אלה היא האוכלוסייה המוחלשת ביותר והסובלת מסטנדרט שירותי הבריאות הנמוך ביותר

¹ דה מארקר "בשל אי העברת תקציבים משרד הבריאות החליט לצמצם שירותים" 26.3.2014. זמין בקישור: <http://www.themarker.com/news/health/1.2279731>. לפי הכתבה, במכתב ששלח פרופ' איתמר גרוטו, ראש שירותי בריאות הציבור, לרופאים המחוזיים נכתב, כי התחנות לא ייפתחו בעקבות אי-העברת תקציב ייעודי לכך מצד משרד האוצר.

בישראל. במועצה המקומית תל שבע מתגוררים כ-17,000 תושבים, מתוכם כ-3,000 ילדים עד גיל 4. ביישוב תראבין א-צאנע, מתגוררים כ-400 תושבים. ביישוב לקייה מתגוררים כ-11,000 תושבים. מעבר לכך, תחנות אלו גם מעניקות שירות לכל תושבי הכפרים הבלתי מוכרים הסמוכים אליהם.

5. אחוזי תמותת התינוקות בקרב התושבים הערבים הבדוויים בדרום גבוהים משמעותית ביחס למגזר היהודי. לפי מחקר של המרכז למחקר ומידע של הכנסת, 12.1 תינוקות מתים ביחס ל-1,000 לידות חי בקרב האוכלוסייה הבדווית בנגב, וזאת לעומת 3.7 בקרב האוכלוסייה היהודית בנגב.² תמותת התינוקות הערבים הבדוויים היא הסיבה לנתון לפיו ממוצע תמותת התינוקות במחוז הדרום בשנת 2010 היה גבוה באופן משמעותי משאר הארץ וגבוה מהממוצע במדינות ה-OECD באותה שנה. בהינתן המצב העובדתי הקשה הזה, ישנו משנה תוקף לתפקיד של טיפות חלב, אשר יכולים להביא גם להצלת חיים.

6. התחנות לבריאות המשפחה מהוות מרכיב חשוב, מכריע וחסר תחליף למעקב אחר התפתחות תקינה של הילד בשנותיו הראשונות. השירות אינו מסתכם רק במתן החיסונים הבריאותיים הנדרשים, אלא גם במעקב אחר התפתחות הילד ובמתן מידע חשוב ביותר על דרכים לטיפול בבעיות התפתחותיות, הדרכה וליווי אמהות.

7. על רקע האמור לעיל, **השירותים הניתנים בטיפות חלב מקבלים משנה תוקף וחשיבות בקרב אוכלוסיות מוחלשות בכלל ובקרב האוכלוסייה הבדווית בפרט**. המחסור בתחנות הנ"ל, בצד העדרה של תחבורה ציבורית נגישה לתחנות בכפרים הבדוויים הסמוכים, גורם למספר משפחות לוותר על שירותי טיפת חלב בשל המאמץ הרב הנדרש מהם למימוש זכותם לקבלת השירותים, ובכך טמונה סכנה בריאותית חמורה, שמגיעה עד כדי סכנת חיים.

8. חוזר מנכ"ל משרד הבריאות³ (12/2007) (להלן – "החוזר") קובע סטנדרט למתן שירותי בריאות למשפחה בהתאם לגודל האוכלוסייה. לפי החוזר, יש לפתוח תחנת טיפת חלב לכל יישוב עד 5,000 תושבים. החוזר ממליץ על יחס של לא יותר מ-500 תינוקות לתחנה אחת.

9. בהתאם לסטנדרטים הקבועים בנוהל, חסרות לפחות עוד שתי תחנות לבריאות המשפחה בתל שבע, וחסרה תחנה אחת בלקיה. בהתאם לאותם סטנדרטים, יש לפתוח תחנה אחת ביישוב תראבין א-צנע. כיום אין בכלל תחנת טיפת חלב ביישוב תראבין א-צאנע, ועל כן נאלצים התושבים לפנות לקבלת טיפול ומעקב רפואי והתפתחותי לילדים בתחנה היחידה בתל שבע, מה שמגביר את העומס בתחנה זו, שאינה מסוגלת לתת מענה לתושבי היישוב עצמו ולתושבי האזור כולו, ובכללם גם תינוקות ומשפחות מכפרים בלתי מוכרים.

² גדעון זעירא, "תמותת תינוקות וילדים בישראל, בדגש על האוכלוסייה המוסלמית בכל הארץ ובמחוז הדרום", מרכז מחקר של הכנסת, 10 בדצמבר 2013. זמין בקישור: <http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03347.pdf>

³ חוזר מנכ"ל משרד הבריאות מס' 12/07 "סטנדרט (תקן) להפעלת השירות המונע לפרט בטיפות חלב 13.6.07". זמין בקישור: http://www.health.gov.il/hozer/mk12_2007.pdf

10. עולה, אם כן, שמשרד הבריאות אינו עומד בנוהל שלו בכל הנוגע לפתיחתן ותפעולן של תחנות לבריאות המשפחה בישובים הנ"ל.
11. אין צורך להכביר מילים על חשיבותה של הזכות לבריאות ושירות רפואי ראוי במשפט הישראלי. המחוקק הישראלי ראה חשיבות מיוחדת בחקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, הקובע, כי "כל תושב זכאי לשירותי בריאות לפי חוק זה", וכי השירותים לפי ביטוח הבריאות יושתנו "על עקרונות של צדק, שוויון ועזרה הדדית". החוק גם קובע את שירותי הבריאות להם זכאים תושבי ישראל וכן את נותני השירותים.
12. החוק מציין במפורש את שירותי טיפות חלב כשירות שהמדינה חייבת לספק. לפי התוספת השלישית לחוק, המדינה חייבת לספק "בדיקות שיגרה, חיסונים...], מעקב והדרכה בידי רופא ואחות ובדיקת מעבדה לאשה ההרה, לתינוקות ולילדים בתחנות לבריאות המשפחה (טיפות חלב)".
13. ברי לכל שאספקת השירות ופתיחת התחנות כרוכות בהשקעת משאבים, אך המכשול התקציבי אינו יכול לעמוד בפני זכותם של הילדים והוריהם לבריאות ולחיים ולהקצאה שוויונית של המשאבים בהתאם לצרכים ולמידת הנזקקות בקרב כלל האוכלוסייה.
14. בפסיקת בית המשפט העליון נקבע כבר, כי "הגנה על זכויות אדם עולה כסף, וחברה המכבדת זכויות אדם צריכה להיות נכונה לשאת במעמסה הכספית"⁴. עניינו באיוש תחנות "טיפות חלב" ביישובים החלשים ביותר בפריפריה הישראלית. זכותם של תושבי יישובים אלה לשירותי טיפות חלב עומדת להם גם נגד השקעת הכסף הדרוש לפתיחת התחנות.
15. לאור האמור לעיל, אנו מבקשים לפעול למען איושן ופתיחתן של התחנות.

בכבוד רב,

נסרין עליאן עו"ד

העתקים:

מנכ"לית משרד האוצר, יעל אנדורן, בפקס: 02-5695344

מר אמיר לוי, ראש אגף תקציבים, משרד האוצר, 02-5317193

ראש המועצה המקומית לקייה, סאלם אבו עייש, בפקס: 08-6512363

ראש המועצה המקומית תל שבע, טומאן אבו רקייק, במייל

ראש המועצה האזורית אל-קסום, ד"ר איציק תומר, בפקס: 08-6208922

עו"ד מירה היבנר-הראל, יועצת משפטית, משרד הבריאות, בפקס: 02-5655972

עו"ד יואל בריס, יועץ משפטי, משרד האוצר, בפקס: 02-5695340

⁴ אהרון ברק "פרשנות חוקתית" כרך ג', בעמ' 528; בג"ץ 4541/94 אליס מילר נ' שר הביטחון ואח', פ"ד מט(4) 94, 126 (1995).